

INTERVIEW MET YVONNE KEULS

HUIZEN VERTELLEN

TERUG NAAR DE VERDWOENEN ANEMOONSTRAAT

 OTTO DAS EN IRENE COENEN OTTO DAS/UIT EIGEN BRON

In 1938 kwam Yvonne Keuls (1931) samen met haar vader en moeder, broers Hans en Rudi en zus Greetje van Batavia naar Nederland. Haar vader had in het voormalige Nederlands Indië een hoge functie, maar hij had tbc en het leek hem beter terug naar Nederland te gaan. Zij kwamen terecht in een pension aan het Frederik Hendrikplein in Den Haag. Niet veel later verhuisden zij naar de Anemoonstraat. Wat herinnert Yvonne zich nog van die tijd?

'Bij aankomst in Den Haag ging ik als zevenjarige op zoek naar wat het deftige Statenkwartier te bieden had. Mijn half Javaanse moeder was nog nooit in Nederland geweest. Zij was een groot huis gewend met veel baboes.

In Den Haag kwam ze niet buiten en ze wist niet hoe het land eruitzag. Daarom vertelde ik haar over de mooie winkels, de brede trottoirs, de parken met fonteinen en verzon daar ook de mooie natuur van Indië bij. Toen zij

een keer mee mocht in de auto om de buurt te zien, dacht ik: Oh hemel, nu ziet ze dat er helemaal geen watervallen zijn en krijg ik een flinke tik, want ze had losse handjes. Maar zij zei: "Zo ziet het er niet uit." Zij koos voor mijn verhaal, niet voor de werkelijkheid.

'Mijn moeder was drie jaar oud toen haar moeder overleed. Met haar zusjes werd ze in een katholiek weeshuis gezet. Haar moeder was Javaans, een beeldschone vrouw. In de klas mochten de minst donkere kinderen zitten en omdat mijn moeder de donkerste was, moest ze lang blijven staan. Zij heeft weinig opleiding gehad, maar ze kon geweldig vertellen. Later werd ze ondergebracht in een kosthuis behorende bij een apotheek in bergdorp Salatiga. Daar werd ook een jonge landmeter ondergebracht, hij had nog nooit zo'n mooi meisje gezien. Zo is de relatie tussen mijn Nederlandse vader, de landmeter Samuel Bamberg en mijn half Javaanse moeder ontstaan.

'In voormalig Nederlands Indië woonden wij in een groot koloniaal huis in Batavia, waar mijn vader directeur van het kadaster was. Ik ben daar geboren en wilde het huis graag terugzien. In 1979 ben ik teruggegaan. Ik wist niet wat ik zag en kreeg een schaamtegevoel van hier tot ginder. Ik dacht: Heeft hier één koloniaal gezin gewoond? Het leek wel een paleis! Het was een heel dorp geworden, alles was volgebouwd, overal hadden de mensen winkeltjes opgezet.

'Niet lang na onze aankomst in Den Haag kreeg mijn vader een aanstelling als leraar wiskunde aan het Stokroos Lyceum. Daarop zijn wij verhuisd naar Anemoonstraat 94, het lange gedeelte van de straat waar meer leraren woonden. Via een poort kwam je op de Goudsbloemlaan. De buurt was nieuw en wij hadden een mooi huis van drie verdiepingen en in het midden van de straat lag een fraai plantsoen. Ik hield van dat pleintje. Als kinderen speelden we veel buiten, vooral 'Jagerbal'. Als werd geroepen: Wie doet er mee Jagerbal? dan kwamen alle kinderen uit de straat naar buiten rennen. En we gingen naar het strand bij de Kwartellaan met die woningen met kleine ruitjes, van architect Kropholler leerde ik later. Bij het strand kon je voor weinig geld een ijsje kopen van Jamin. Een dikke plak ijs tussen twee wafeltjes.

'Op 10 mei 1940 zagen we allemaal vliegtuigen overkomen met parachutisten die in Ockenburg neerkwamen. Het begin van een onheilspellende tijd, alles veranderde snel. Mijn Joodse vader was getrouwd met een niet Joodse vrouw en had een zogenaamd 'gemengd huwelijk' waardoor hij voorlopig met rust werd gelaten. Op 8 december 1942 kregen wij het bevel om binnen 24 uur ons huis aan de Anemoonstraat te verlaten. Per persoon mochten we alleen een klein koffertje meenemen. De woningen zouden

1939 YVONNE BAMBERG MET ANNEKE DE BRUIN

worden afgebroken voor de aanleg van de Atlantikwall. Mijn vader liet meteen de pianostemmer komen om zijn piano op een bakfiets te zetten. Die moest weg. Hij nam ook de wc-bril mee, want die was net nieuw.

'Daarop gingen wij naar het St. Regis Hotel vlakbij het Valkenbosplein om nieuwe woonruimte toegewezen te krijgen. Ik vond alles spannend natuurlijk. Er zaten Duitsers met grote kaartenbakken en mensen die daarvoor in aanmerking kwamen, kregen daaruit een adres. Wij konden naar Appelstraat 73 en kregen te horen dat het een leeg huis was. Mijn moeder vroeg nog: "Het is toch wel een groot huisje?" Ze wilde een heel verhaal vertellen, dat ze 12 baboes had gehad.

'Daar aangekomen stonden een man en vrouw op de trap met hun jassen aan. Ze hadden uit het raam gezien dat wij aankwamen en dachten al dat wij de nieuwe bewoners waren. Het huis bleek niet leeg te staan en mijn moeder vroeg: "Gaat u hier weg mevrouw?" Waarop die mevrouw zei: "Ja, mevrouw. Ik heb een kopje surrogaat koffie op het aanrecht laten staan." Ondanks de ellende dachten ze toch nog aan anderen. Mijn moeder antwoordde: "Mevrouw, wij zullen goed op uw huis passen." We hebben er niet lang gewoond, want wij kregen het huis aan de Laan van Meerdervoort 729.

'Behalve wiskunde leraar was mijn vader ook musicus. Aan de overkant van de Laan van Meerdervoort

leerde hij een man kennen, een hoge Duitse officier die pianist was. Die had bij ons op de deur gelezen: Samuel Bamberg concertpianist. Les aan gevorderden. Leerling van Robert Casadesus. De man belde bij ons aan en vertelde dat hij ook een leerling van Casadesus was. Die twee hebben dankzij de muziek een enorme vriendschap gekregen, hij kwam elke dag quatre-mains spelen. Mijn Joodse vader wist zonder dat uit te spreken: ik kan gewoon thuis blijven, ik word beschermd door die man.

'We leefden in oorlogstijd in een hechte gemeenschap. Mijn oudste broer moest onderduiken en mijn jongste broer was nog maar 17, maar wel heel lang. Mijn moeder dacht: die zien ze niet aan voor een 17-jarige, dus die moest ook onderduiken. Op de hoek van de Zonnebloemstraat was bakkerij Hus waar een gezin woonde met één zoon en vijf meisjes. Beide jongens konden in de bakkerij onderduiken. De vrouw des huizes had een orgel. Bij onraad ging zij op dat orgel spelen en dan gingen ze allemaal christelijke liederen zingen.

'Ons huis aan de Laan van Meerdervoort had een parkje aan de achterzijde. Vanuit Den Haag schoten de Duitsers V1 en V2 raketten naar Londen. Vooraf ging een alarm af en dan moest je naar binnen om te schuilen. We konden horen of de raket goed ging of boven Den Haag of in zee zou neerkomen. Als je niks hoorde wist je: die gaat mis, en dan moesten we afwachten waar die neerkwam. In Rotterdam waren razzia's, later ook in Schiedam, Vlaardingen en Maassluis. Op 21 november 1944 was Operation Schneeflocke, een razzia in Den Haag waarbij tienduizenden mannen werden opgepakt. Over het lot van mijn vader schreef ik in **Koningin van de nacht** uit 2013.' Zo heeft Yvonne op liefdevolle afscheid van hem genomen.

Na de oorlog ging zij naar het Grotius Lyceum. Daar werd ze gegrepen door het toneelspelen. Na haar eindexamen

wilde ze dolgraag naar de Toneelschool. Ondanks het advies van de rector mocht ze dat niet van haar moeder, ze moest naar de kweekschool om onderwijzeres te worden. Na de kweekschool kreeg Yvonne een aanstelling als leerkracht bij de lagere school in de Baambruggestraat in de Schilderswijk. Ze had een 6e klas met 53 leerlingen. 'Voor die kinderen heb ik een musical geschreven die we samen op school hebben uitgevoerd. De directeur van de Schouwburg, Paul Steenbergen kwam een keer kijken en was meteen enthousiast.'

'In 1966 hoorde ik dat de Franse zangeres Barbara die de Duitsers altijd als vijanden heeft gezien, haar liefde verklaarde aan de Duitse stad Göttingen. Als Joods meisje had zij in de oorlog ondergedoken gezeten. Toen dacht ik: Ik moet er maar eens overheen stappen. We gingen naar die stad en de mensen, oud en jong, bleken ontzettend aardig en heel sociaal. Maar het allerbelangrijkste: veel jonge mensen schaamden zich voor wat Duitsland andere landen had aangedaan.

'Ik ben ontzettend blij dat ik weer even terug ben gebracht naar de allermooiste herinneringen aan de Anemoonstraat.'

VOORSTELLING IN HET PARADIJS

Haar leven lang is Yvonne haar liefde voor toneel trouw gebleven. Samen met de muzikant Max Douw treedt zij binnenkort op met de voorstelling **Gemmetje Victoria**. De tekst is gebaseerd op haar gelijknamige boek en Max Douw zingt de liedjes. De voorstelling is te zien op 7, 8 en 9 november 2023 in het Paradijs, het zoldertheater van de Koninklijke Schouwburg. ☎ 088 - 356 53 56 🌐 www.hnt.nl/voorstellingen/6309/yvonne-keuls-max-douw/gemmetje-victoria

1929 POORT AANZICHT ANEMOONSTRAAT